

OPONENTSKÝ POSUDEK DIZERTAČNÍ PRÁCE

ING. ARCH. JEKATERINY DOFKOVÉ

AVANTGARDA 20. - 30.- LET - PRAHA - MOSKVA

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. Vladimír Šlapeta DrSc.

Oponent posuzuje hodnotnou až objevnou dizertaci podle stanovených kritérií:

Práce je aktuální, byť právě neřeší současné žhavé problémy jako panelová sídliště, satelity, veřejné prostory apod. Škola, která směřuje svůj výzkum do málo probádané, třeba nepřilíživě vzdálené historie meziválečné avantgardní architektury dvou velmi odlišných států získává potřebnou vědeckou dimenzi. Silný argument současného uvolnění archivních zdrojů od cenzury sovětského režimu a nadiktovaných schémat i možnost popsání, často tragických osudů architektů – tvůrců avantgardy, přispívá k objektivnímu obrazu významné etapy naší, sovětské a prolínající se architektury. Práce shromažďuje a syntetizuje početné informace příslušných periodik, knižních publikací, projektů, ale také osudů našich odvážných levicových architektů. Zajímavý je fakt jistého stupně formální jednoty avantgardní architektury ve velmi odlišných podmínkách. Ovšem citace názorů soudobých architektů na život i stavebnictví v SSSR dokládají zásadní rozdíly mezi demokratickým trpaslíkem ČSR a komunistickým obrem SSSR. Bylo by výstižné i jen krátké srovnání avantgardistů jiných, třeba společensky bližších nebo naopak odlišných států a kontinentů. S konstatováním že anglosaským zemím se avantgardní architektura – zrozená tragickým otřesem I. světové války, téměř zcela vyhnula. V inspirativním a graficky výrazně srozumitelných schématech srovnání sociopolitických vývojových etap 1906 – 39 však oponent postrádá vůbec nějaké konstatování a příp. hodnocení dosti rozpačité etapy silně konzervativní architektury konce 20 –tých a téměř celých 30-tých let v ČSR – především v Praze. Jestliže totiž autorka hodnotí dosti podrobně a pozitivně krátké vlastenecké epizody kubizmu a rondokubizmu (s vynecháním u nás nepodstatného a nenárodního art-deco) jako přirozeného kontinuálního pokračování předválečného – rakouského vývoje – pak se velmi taktně vyhnula jeho pokračování tzv. pražským akademizmem nejen Dejvic a naprosté většiny budov ministerstev a centrálních úřadů. Tato silná vlna se početně i soliterně (podolská vodárna) rozvinula paralelně v bílými školami a vilami na Babě - na Ořechovce už nikoliv. Brněnská radnice z těch vertikál připustila jen právnickou fakultu, zlínská je důsledně funkcionalistická i na Karfíkově vertikalizující jedenadvacitce. Nutno však přiznat, že akademický soubor administrativy i bydlení Dejvic je pro ně důstojnější. Ostatně ty konzervativní tendence upevnil Hrad. TGM na něj pozval Jože Plečnika, který věru nebyl avantgarda. Ta se u nás vyvinula souběžně s konzervativci ve střetu s českým silným funkcionalizmem ovlivněným francouzským a německým. Mostem zde byli němečtí a židovští architekti. Oponenta by zajímalo zda v SSSR měla avantgarda v příslušném krátkém období monopol, nebo se mohl Ščusev a další budoucí soc. realisté alespoň mírně uplatnit. Komparativní analýza naší a sovětské architektury je komplexní a svědčí o vstřícnosti našich levicových tvůrců. O vlivech naší na sovětskou architekturu nelze uvažovat – o to silnější je pak výborně doložené působení českých architektů v SSSR. Rešerše názorů našich teoretiků architektury jsou nejen výborně doloženy, ale stejně i komentovány. Např. uvedené romantické představy Karla Teigehe o sovětské společnosti a její architektuře postupně erodovaly až po smutný osobní konec na zač. 50 –tých let. J. Kroha byl sice kritický od počátku svých zkušeností, ale v převaze epigonských obdivných názorů vytrval. I Jar. Žák při vši své kritičnosti viděl beztřídní světlo na konci temného tunelu. Zato B.

Feuerstein konstatuje v Rusku „zakořeněnou nezálibu v práci“ bez iluzí. Oponent potvrzuje osobní zkušenosti z několika i pracovních pobytů v SSSR. Ten poslední v Rusku však ukazuje jak současný kapitalismus nového NEPu dovede měnit. Proti pobaltským stáječům nikoliv podstatně architekturu. Sídliště však kvalitní. Jestliže je soubor kritických hodnocení sovětské architektury levicovými architekty s komentářem autorky významným přínosem dizertace, pak dominantou je vykreslení pracovních a lidských osudů českých architektů v SSSR. Vše doloženo písemnými, grafickými a fotografickými přílohami. Vč. teoretických článků Antonína Urbana s informací o jeho tragickém konci.

Práce přesvědčivě naplnila stanovené cíle. Byla zjištěna dosud neznámá fakta a definován vliv ideologie na architekturu. Autorka skromně připouští, že její práce může být příspěvkem k historiografii konstruktivismu a funkcionalizmu v obou zemích. To se do vysoké míry zdařilo.

Metodicky je práce vedena logicky a jasně. Shrnuje dosavadní stav poznání zkoumaného tématu. Metodologie přípravy výzkumu a vlastního bádání je uvedena v pouhém krátkém autoreferátu – tézích dizertační práce, aniž je uplatněna ve vlastní obsáhlé práci. Velmi přehledné a instruktivní jsou barevné tabulky. V kap. 4.2 Paralely mezinárodní avantgardy uvedené jen v tézích však nejsou prezentovány žádné další příklady avantgard jiných zemí. Oponent upozorňuje na knihu Kateriny Ruedi Ray, roz Kyselkové „Bauhaus Dreamhouse – Modernity and globalisation“ New York 2010, kde je srovnávána meziválečná architektura dvou supervelmocí USA a SSSR.

Práce je významným přínosem vědnímu oboru dějin architektury. Z hlediska praxe jsou zajímavé projekty českých architektů v SSSR neboť syntetizují tradice obou zemí.

Práce je na velmi dobré úrovni grafické. Škoda, že půvabné barevné reprodukce v tézích jsou ve vlastní práci černobílé. Práce má kvalitní jazykovou úroveň, vyskytují se drobné překlepy a gramatické chyby

Dizertační práce splňuje podmínky § 47 příslušného zákona, neboť vlastní práce autorky jsou nejen početné, ale také původní. V příslušně zkrácené formě vhodné pro zajímavou publikaci.

Ze všech výše uvedených i kritických vyjádření oponent práci plně doporučuje k obhajobě

V Brně v červnu 2016

Prof. Ing. arch. Mojmir Kyselka CSc.